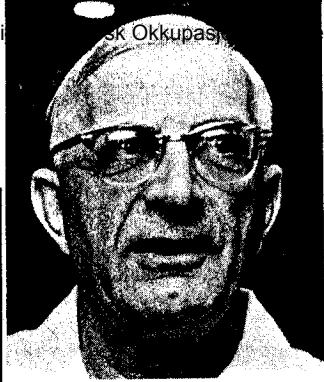

NA 7/10-78. 103810

Sannheten om Vebjørn Tandbergs

HAN BLE UTESTE

Reportasje: Morten Steenstrup

Kjære Tandberg,

Vi har hatt en del samtaler i det siste om uttalelser du har latt falle rundt omkring på bedriften under dine besøk her. Jeg har ikke villet ta opp noen diskusjon med deg om noe saksforhold.

Som du er kjent med, anser jeg det meget uheldig at du innen bedriften har latt falle uttalelser om at en av våre øverste ledere nok ikke var egnet til den stilling han hadde. Jeg har også fått høre at du har diskutert andre lederes egnethet.

Du har også ved flere anledninger ønsket å spre "motforestillinger" hos ansatte i selskapet. Motforestillinger kan i og for seg være både sunt og nyttig, men vil kunne virke svært uheldig hvis en person med din posisjon i forhold til selskapet kommer med dem - og ganske særlig hvis slike motforestillinger gjøres gjeldende i forhold til beslutninger som er fattet av selskapets styrende organer.

Som kjent har selskapet nå nye eiere, nytt styre og langt på vei ny administrasjon. Dette innebærer at mange ting i dag gjøres annerledes enn du er vant til, og vi forstår i og for seg godt at du kan ha motforestillinger mot dette. I den meget vanskelige tid bedriften er inne i, vil imidlertid slike motforestillinger kunne være ett av de momenter som gjør den nødvendige omstillingsprosess vanskelig. For å få bedriften til igjen å gå med overskudd kreves det at alle ledd i organisasjonen lojalt følger opp de beslutninger som er fattet.

I administrasjonen er vi på bakgrunn av ovenstående kommet til at ditt nærvær ved bedriften er til mer skade enn gagn for selskapet, og jeg håper at du som bedriftens stifter har forståelse for at det da er i bedriftens interesse at du slutter med dine bedriftsbesøk. Bedriftens fremtid og hensynet til alle de ansatte må her tillegges den aller største vekt.

Hvis du vil gi dine synspunkter på forhold i bedriften, ville jeg være takknemlig for dette, men ber da om at du gir disse direkte til meg!

58 Håge, kjed sammen med Gudmfr fondif drev han i Løden. Også Gøbbe
nu ta han del av ansvaret "Nærskedsklubben" vil nu undersøke 7

kamp:

De som var i nærheten da han åpnet det så at han ble grå i ansiktet. Like etter forsvant han, og kom aldri mer tilbake.

Dagen etter ble Vebjørn Tandberg funnet død. Hitil har innholdet av brevet vært hemmeligholdt. At Tandberg for fremtiden ble nektet adgang til bedriften. Her er sannheten om Vebjørn Tandbergs kamp for sitt livsverk. Mot et system som ville sette ham utenfor, og til slutt klarte det.

NGT DAGEN FØR HAN DØDE

Jeg håper du som bedriftens stifter har forståelse for at det du er i bedriftens interesse at du slutter med dine bedriftsbesøk.

Denne beskjedden fikk Vebjørn Tandberg 30. august i år. I et brev datert 29. august. Den nye ledelsen i Tandberg-konsernet hadde nektet ham adgang til bedriften han hadde nedlagt så mye av seg selv i, bygget opp med kjærlighet. Han var frattatt livets mening. Dagen etter, 31. august, ble Vebjørn Tandberg funnet død.

Tre uker tidligere hadde han mottatt et annet brev. Det ga også klar beskjed: Vebjørn Tandbergs hjem, representasjonsboligen i Nordbergveien 75, ville bli tatt fra ham.

Det var annen gang Vebjørn Tandberg fikk beskjed om det.

Den 30. mars i år, dagen etter at Tandberg-bedriften hadde hatt generalforsamling og staten hadde overtatt bedriften, skriver avtroppende styreformann Finn Lied i et brev stemplet personlig: «Jeg glemte igår å nevne for deg at du, etter mitt skjønn, burde informere den nye styreformannen om at du er innforstått med at bedriftens representasjonsbolig inngår blant de bygninger som vurderes for salg. Boligen representerer jo en betydelig verdi, som kan bidra til å forbedre balansen.

ASKELOADEN SOM BLE GAMLEFAR

— Det var begeistringen som fikk meg til å starte fabrikk i 1933, har Vebjørn Tandberg sagt. Og det var den samme begeistringen som gjorde ham til Askeladden som skapte Norges største elektroniske bedrift.

— For oss var han gode gamlefar sjøl, sier en av de ansatte til NÅ.

Etter fire helkornbrødskiver med geitost og et glass sur skummet melk på kjøkenet, spaserer han kvart over syv til bedriften på Kjelsås. Han gikk til fots uansett vær. I fire timer gikk

han så fra avdeling til avdeling og pratet med folkene, hans familie på 3000 mennesker.

— Vi ble fornærmet på ham hvis han gikk forbi oss uten å stoppe opp, sier en av arbeiderne «på gulvet».

— Da gikk vi etter ham, grep ham i armen, og sa: — Nå er vi skuffet over deg. Han lo hjertelig, og kom bort til oss.

Vi kunne prate åpent med ham, han brydde seg om oss.

JEG ER GIFT MED BEDRIFTEN

Etter at han ble pensjonist fikk han bedre tid til å prate med de ansatte.

Han ba dem opp etter tur til hjemmet sitt i Nordbergveien. Slik han alltid hadde gjort.

En nær venn av ham forteller til NÅ: — Han la stor vekt på den menneskelige kontakten. Vebjørn kritiserte dagens ledere fordi de glemte samholdet, den uformelle praten. 2-3 ganger i uken hadde han besøk av ansatte eller forretningsforbindelser. De badet i svømmebassenget, danset jenka, spiste og drakk te. Selv var han avholdsmann, og det preget selskapene.

I sin bok forklarer Tandberg sin entusiasme og omsorg for medarbeiderne:

— Jeg går helt opp i det jeg interesserer meg for, derfor bruker jeg å si at jeg er gift med fabrikk. Har man familie, bør man ikke gå helt opp i en slik interesse, man må lære seg til å ta hensyn. Jeg behøver ikke å gjøre det, dermed får jeg mer tid til å tenke på fabrikk og ting som skjer der.

■ I hele sitt arbeid har Tandberg lagt vekt på trivsel på arbeidsplassen. Det var ikke penger han var ute etter, ikke å tjene mest mulig, men å sikre gode arbeidsplasser for de ansatte. Derfor ville han ikke ha noen bedrift med mer enn 700 ansatte. Da bygget han nye, han trodde ikke på stordrift. Mente det ville ødelegge trivselen, redusere mulighetene for sosiale tiltak. Perso-

nalutvalg og personalforening fikk Tandberg opprettet allerede i 1943-44.

Og i 1939 sørget Vebjørn Tandberg med et gavebrev for å overføre eiendomsretten fra seg selv til et fond.

■ Vebjørn Tandberg har alltid vært en sterk leder. En av hans nære medarbeidere i mange år sier at han kunne overbevises, men han ga vanligvis ikke etter med det samme:

måte som bestefaren i det gamle bondesamfunnet, og på samme måten som ham, skal jeg ta meg av det som foreldrene ikke får tid til. Jeg skal snakke med folk og folk kan komme og snakke med meg. Jeg kan ikke bestemme noe lenger, men jeg har rett til påvirkning, og det er ikke lite.

— Selv om jeg altså er pensjonist, er jeg fremdeles med for fullt, den eneste for-

PERSONLIG

Sivilingeniør Vebjørn Tandberg
Tandbergs radiofabrikk A/S
Postboks 9 Korsvoll

OSLO 8

Kjære Tandberg,

Jeg glemte i går å nevne for deg at du, etter mitt skjønn, burde informere den nye styreformann om at du er innforstått med at bedriftens representasjonsbolig inngår blant de bygninger som vurderes for salg. Boligen representerer jo en betydelig verdi, som kan bidra til å forbedre balansen.

Vi vil forhåpentlig møtes igjen innen ca 1 uke for å sluttredigere styreberetning og regnskap for 1977.

Med hilsen

Finn Lied
Finn Lied

Den 30. mars i år, dagen etter at staten hadde overtatt Tandberg, skrev den avtroppende styreformannen Finn Lied dette brevet til Vebjørn Tandberg.

Han ville gjerne at folk skulle slås for det de trodde på. Ofte var svaret et klart nei, første gang man la frem et forslag. Hvis medarbeideren virkelig mente noe med forslaget og kom tilbake til saken, svarte Tandberg «kanskje». Hvis medarbeideren ennå ikke ga seg, men kom igjen for tredje gang ble svaret ofte «ja».

JEG FLYTTER INN

I KÅRSTUEN

Da han gikk over i pensjonistenes rekke sa han:

— Jeg flytter inn i gårdens kårstue på samme

skjellen er at jeg slipper å sitte på kontoret i timevis, nå kan jeg heller sitte hjemme og kanskje være vel så effektiv. Jeg håper inderlig ikke at jeg gjør de nye «brukerne» fortvilet ved å la det skinne igjennom at de ikke klarer å leve opp til gamle-gubbens krav, men jeg vil forbeholde meg retten til å bli hørt, uten at mine ord skal betraktes som veto.

■ Inntil for en måned siden gikk han fremdeles omkring i bedriftene, smilte, lo og pratet med sine medarbeidere — sin familie. Overfor dem la han aldri skjul på hva han mente.

forholdet med Rationet. Det er disse yrke å undergrave nasjonalitet. (Sf)
35 år) Deanser, grunderbedrifter som Alf Bjørre og som det værste i verden"

Dagen etter at Staten overtok: Vebjørn Tandberg

— Han var ikke redd for å kritisere lederne, sier en av de ansatte. — Han kunne nok være litt pågående, men han mente det godt. Kanskje var det noe i det han sa. Vi satte pris på at han kom.

Det forstår man ved å lese nekrologen fra Tandberg-ansatte gjennom flere år.

«Han hadde overlatt til andre å styre bedriftene, men gledet seg til at han som pensjonist skulle få rik anledning til å besøke konsernets bedrifter.

Vi satte umåtelig stor pris på disse besøkene, de var både ønsket, velsett og respekterte.»

HAN BLE GRÅ I ANSIKTET

Men ikke alle var like fornøyde. Tandberg var på sin besöksrunde igjen. I god form den 30. august. Han var interessert som alltid. Da fikk han et brev. Åpnet det. De som var i nærheten la merke til ansiktsuttrykket hans. Han ble grå i ansiktet. Like etter skal han ha forlatt bedriften, sagt noe om at han skulle komme tilbake med et svar dagen etter. Han kom aldri.

Hva sto det i brevet? De ansatte ved Tandberg har krevet å få vite det. Men de er blitt nektet å se innholdet. Men like før Tandberg døde sørget han for at brevet kom frem til venner. Han ønsket ikke at det skulle forbli hemmelig.

Derfor har NÅ fått det av Vebjørn Tandbergs venner. Det ble overlevert sammen med en dokumentbunke fra Tandberg.

Bit for bit forteller den sannheten, sannheten om systemet som tok knekken på mannen som hadde gitt alt for å tjene samfunnet med sitt private initiativ.

PROBLEMENE BEGYNTE MED RADIONETTE

■ Tandberg-bedriftens problemer begynte med overtagelsen av «Radionette». Tandberg ønsket aldri denne sammenslutningen, sier hans venner. — Han ble presset til å overta, hvis ikke ville han ikke få tillatelse fra staten til å oppføre en ny bedrift på Skulderud, sier to av hans venner uavhengig av hverandre til NÅ. Halvannen måned før Tandberg døde skrev han et brev som han kalte «Tilbakelikk».

— Jeg ser nu at da Jens Chr. Hauge i 1971 fikk industriministerens (det var den gang Finn Lied) til å overtale meg til å overta «Radionette»

var hensikten at Staten skulle bli representert i styret. Staten hemmer lett utviklingen ved å virke konserverende.»

Han er ikke nådig i sin dom over det som skjedde internt:

De styremedlemmer som ved utvidelsen av aksjekapitalen var forutsatt som en inspirasjonskilde for mer lønnsom drift ble en skuffelse. Min vurdering nu er at styret følte seg stolt over å representere en velrenomert bedrift og sammen med enkelte av de ansatte solte seg i forlidens bragder.

På et styremøte bemerket jeg at man blir ikke dus med bedriften om man bare begynner å si du.

Da problemene dukket opp forsøkte styret å unndra seg ved å fremstille administrasjonen som udugelig. Dette til tross for at styret aldri hadde reist noen kritikk og alle styrevedtak hadde vært enstemmige.

Ifølge Tandberg skal Hauge ha argumentert med at «situasjonen skyldes firmaets udugelige ledelse».

■ I Vebjørn Tandbergs notater anerkjenner man konturene av en maktkamp der Staten presser seg inn i bedriften.

I utgangspunktet hadde den hverken hatt noe med LO eller NAF å gjøre. Men Vebjørn Tandberg kan fortelle hvordan LO til slutt klarte å komme inn i bedriften.

Han skriver: «Høsten 1976 uttalte styrets representant for arbeiderne etter forespørsel fra Jens Chr. Hauge at en avstemming ikke ville gi mange stemmer for tilslutning til LO.

Høsten 1977 følte de ansatte seg presset til en tilslutning til LO for å oppnå støtte fra Staten.»

Like før han døde bebreidet han seg selv fordi han hadde vært for godtroende. Han forteller at han trådte sterkt i bakgrunnen for ikke å hemme den nye leder.

«Dette kan ha forledet de andre styremedlemmene til å tro at så lenge ikke jeg reagerte var alt i orden. Når det gjelder det aller viktigste, vår likviditet, burde jeg ikke ha vært så godtroende. Det jeg har lært om politisk taktikk håper jeg ved min beretning skal nå frem til et søkende folk i valg. Naturen har mange eksempler på at verdifullt liv ikke overlever i fangenskap.»

STRIDEN MELLOM TANDBERG OG HAUGE

Da staten begynte å involvere seg i Tandberg med lån og garantier krevde de ingen

NORDBERGVEIEN 75

Som du kjenner til, pågår det et intenst arbeid i selskapet for å redusere selskapets utgifter med det for øye å skape balanse mellom utgifter og inntekter.

Forskjellige takster viser en verdi på Nordbergveien 75 på mellom kr. 2.750.000,- og 4 mill.kr. Etter en rentesats på 12½ p.a., som er en realistisk rente for selskapet i dag, vil det si at selskapet vil få en årlig besparelse på mellom kr. 330.000,- og kr. 480.000,- bare i renteutgifter hvis Nordbergveien 75 ble solgt. I tillegg til dette kommer driftsutgiftene ved eiendommen. Et salg vil dessuten gi selskapet en tiltrengt likviditetsgevinst.

Som du vet er vi i dag tvunget til å avhende anlegg selv om det kunne oppnås en fremtidig inflasjonsgevinst.

Vi kan ikke se at vårt firma i overskuelig fremtid kan bruke bygningen på en måte som vil forsvare kostnadene.

På bakgrunn av ovenstående mener vi at det ikke vil være forsvarlig å bli sittende med eiendommen.

Vi vil imidlertid bidra til å ordne dine boligforhold på en annen, og for selskapet rimeligere måte. Vi kunne f.eks. tilby oss å stille en selveierleilighet til din disposisjon mot en rimelig leie. En annen mulighet er det kanskje at du selv skaffer deg en selveierleilighet. Vi vil i så fall gjerne yde deg assistanse med dette.

Det kan også tenkes andre løsninger.

Vi håper du tar kontakt med oss for å drøfte ovenstående, slik at kan søke å finne frem til en fornuftig ordning innen salg av bygningen. Bemerkninger som du har kommet med under og etter samtale om saken den 3. juli d.å. vil bli meddelt styremedlemmene slik du har bedt om.

4. august ble dette brevet sendt fra ledelsen i Tandberg. Nå skulle Tandberg ut av hjemmet sitt. Hverken Lied eller Hauge satt i styret da de 3 brevene ble skrevet.

styrerepresentasjon. Ikke så lenge høvsterettsadvokat Jens Chr. Hauge, som hadde kommet inn med «Radionette» satt i styret.

■ Det er ikke til å komme forbi at den sterkeste striden sto nettopp mellom Jens Chr. Hauge og Tandberg.

Vebjørn Tandberg innrømmer at han feilbedømte virkningen av den sterke inflasjonen. Men han mente at en del av problemene bedriften var kommet opp i skyldtes at regnskapene ikke viser bedriftens fulle egenkapital.

På et styre møte i mai ifjor foreslo han derfor at verdien av bygningene ble oppjustert med 100 millioner kroner i det regnskapet som ble sendt aksjonærene.

Han henviste til en takstrapport om skjulte verdier i eiendommen.

Men på styremøtet ble Vebjørn Tandberg presset av styreformann Finn Lied og Jens Chr. Hauge. De sa de ville stemme imot forslaget, og Hauge truet med at han ikke ville fortsette i styret dersom forslaget ble vedtatt.

Tandberg visste at bedriften dermed ikke ville ha store muligheter til fortsatt hjelp fra staten.

Han krevet derfor følgende protokollasjon:

«Etter at Jens Chr. Hauge meddelte at han i tilfelle forslaget ble vedtatt ville gå ut av styret, gikk V. Tandberg med på å trekke forslaget tilbake.»

Deretter vedtok styret enstemmig å skrive ned aksjekapitalen for å dekke tapet i 1976. Vebjørn Tandberg krevet derfor en ny protokollasjon der han tilkjennega at han stemte for forslaget fordi han hadde følt seg tvunget til å trekke sitt eget forslag om oppskrivning tilbake. Han mente at en oppjustering av verdien på bygninger ville gi et riktigere bilde av bedriftens økonomiske situasjon.

TANDBERG GIR SEG IKKE

Veien var nå åpnet for Staten. Bare hvis den medvirket var det mulig å få ny kapital.

Men Vebjørn Tandberg gir seg ikke. Til neste styremøte har han forfattet et nytt brev.

Han sier at bedriften i 1971 satset på småaksjonærene. Hva vil skje når aksjene skrives ned, og 10 000 småaksjonærer snur Tandberg-bedriften ryggen?

Derfor ba han i brevet om at forslaget om nedskrivning likevel ikke måtte legges frem. Bedriften måtte isteden søke staten om et likviditetslån.

Tandberg pakket ikke sine meninger i bomull:

«Hvis det blir trumfet igjennom en avstemming hvis resultat vi på forhånd kjenner, da 15 prosent av aksjene disponeres av adv. Hauge, føler jeg meg forpliktet til for avstemmingen å orientere

Wonsulinden som ble satt på i Tandberg og som Industri fondet mente o.k. trakk seg ut

rgs hjem skal selges

generalforsamlingen om mitt syn på saken...

Siden den vanskelige situasjonen oppsto har hverken Hauge eller Læd bedt meg om et eneste råd. At påstandene i mine brev ikke skulle være riktige har jeg heller aldri hørt noe om. Staten får i dette tilfellet ta på seg skylden. Når man går inn for å holde størst mulig beskjeftigelse i en for landet vanskelig tid, lokket med løfter om likviditetslån om nødvendig, føler jeg det som jeg ble lokket inn i en felle og stukket i ryggen.

Dette ville Vebjørn Tandberg fortelle generalforsamlingen, aksjonærene, varslet han på styremøtet.

Igen klarte styret å stoppe ham. Slik at generalforsamlingen ikke fikk vite noe om alle brevene Tandberg hadde gitt til styret.

Forøvrig ble det på dette styremøtet gitt klar beskjed om at det ikke var aktuelt for Staten å yte likviditetslån. Det ble sagt at det «ikke var det naturlige instrument på den statlige siden».

Selv hadde Vebjørn Tandberg tidligere fått det stikk motsatte inntrykk. Sørget han bare for å opprettholde arbeidsplassene, ville Staten hjelpe med lån i den vanskelige tiden.

Men selskapet skrev ned aksjene. Vebjørn Tandberg kommenterer det senere slik:

«På generalforsamlingen presset Staten aksjonærene til en nedskrivning av aksjene med 60 prosent som betingelse for hjelp til en utvidelse av aksjekapitalen.

Nedskrivningen førte til en sterk tillitskrise og svikt i salget. Nå fordrer Staten heldskrivning av aksjekapitalen som betingelse for en ny kapitallførsel på tross av at en nedskrivning bare vil ha en symbolsk økonomisk betydning»

JEG LEVER BARE FOR FABRIKKEN

Men selv om Tandberg ikke ble hørt, ville han ikke gi seg. Han forklarte sin kamp i et annet brev:

«Jeg har intet annet å leve for enn Tandbergs Radiofabrikk og kommer derfor frem med alt som jeg tror kan ha betydning for avgjørelser blir tatt. Det er styrets flertall som tar ansvaret.»

Tandberg er blitt mindre forsiktig i sin uttrykksform, motsetningene blir klarere.

Tandberg påstår nå at han indirekte er blitt gjort oppmerksom på at Industridepartementets kontaktmann har advart mot hans innflytelse. Han sier også at enkelte interne referater og statistikker

ikke lenger når ham. Han blir isolert.

■ Han er ikke lenger kårmannen som kan gi råd. Ledelsen ser på ham som plagsom. De ønsker ikke hans motforestillinger. Det som Tandberg fryktet mest har skjedd: «Uten en aktiv arbeidsoppgave — også som pensjonist — vil livet bli fattig.»

■ Han var nok litt stri, sier en av de ansatte. — Men sympatien ligger hos ham. Vi var så glad i ham. Det måtte være mulig for ledelsen å akseptere ham. Vi har samlet inn penger så det alltid står friske blomster ved det store bildet av ham.

■ Stemningen er bitter på bedriften. Brevet blir forsøkt holdt hemmelig. Man prøver å skjule at Vebjørn Tandberg ble nektet adgang til det eneste han levde for. Til sin egen bedrift som han har bygget opp fra første murstein. Det skjedde den 30. august.

KULLOS-FORGIFTNINGEN

I Tandberg-boken som kom ut for to år siden forteller han en historie om generasjons-skifte:

«Jeg leste en gang en bok av en finsk forfatter. Der forteller han om mennesker som levde for 3000 år siden. En av dem er en ung lege, sønn av en lege. Han ble betalt av en rik kvinne som bodde i et slott, og hver gang han besøkte henne, sa hun at hvis han hadde lyst til å gi henne en gave, kunne han bare legge gaven i en kiste, som sto i et av rommene.

— Men jeg forlanger ingenting, legg en gave i kisten bare hvis du har lyst, sa kvinnen.

Og den unge legen ga bort alt han eide.

Til slutt hadde han ikke mer, men da sa hun:

— Ja men, du har jo din fars hus.

— Men jeg eier det jo ikke, det er min fars.

— Det vet jeg, svarte kvinnen. — du behøver ikke gi meg det.

Men den unge legen fant skjøtet på sin fars hus og la det i kvinnens kiste.

Da han kom hjem til sine foreldre, fant han både moren og faren døde, de var kullosforgiftet, og ved siden av dem lå et brev.

— Kjære sønn.

Ta deg ikke nær av dette. Vi er gamle og skulle snart dø likevel. Vi forstår hvilke drifter og følelser du har vært utsatt for. Så vi bebreider deg ingenting.»

■ Vebjørn Tandberg ble funnet død i sin bil den 31. august.

Tekst: Arne S.

HAN TA UT AV BOLIG

Slik unngår du boligtelefonkøen. Flytt inn i en telefonkiosk!

Husleien er billig, men husk:

Boligen kan være nokså trekkfull vinterstid — og du får et stadig renn av folk som vil låne telefonen.

Nå er det ikke denne metoden Knut Olav Fjell i Trondheim har benyttet for å skaffe seg husrom i studietiden.

Men telefonkiosken har vært til god hjelp:

Knut Olav rykket inn en annonse i Adresseavisen:

NTH-stud. passer telefonkiosk.

Tlf. 25499 tidsrommet 17.30 — 18.00, mandag, tirsdag. Skaff en leiebøer ved å ringe Knut Olav Fjell.

Og Knut Olav opprettet telefonvakt i kiosken. Det vil si ikke inne i kiosken, men småtrampende utenfor kiosken. Høstkulden kan være hard for en husløs student.

Problemen med å skaffe bolig til alle nye studenter i

la
gj
mk
det
stud
De
sofaer
ner før
inn.

Enke.
setter se
stor plak.

Men, i
funnet sin
hvor han o
telefonutgit
rundt.

Folk ringe
har noe ledig.
Om han lyk
Tja, si det.

da mente "gikk til helvete" 60-80 millioner kr. Koste dette staten litt!